

Aino Seulanto
Milla Siirilä

Sateenkaariperheet – osa kansallista verkkopalvelua

Tiedon ja tuen tarve Vauvankaa.fi – verkkopalvelusta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitaja AMK

Hoitotyö

Opinnäytetyö

3.12.2012

Tekijät	Aino Seulanto, Milla Siirilä
Otsikko	Sateenkaariperheet – osa kansallista verkkopalvelua Tiedon ja tuen tarve Vauvankaa.fi – verkkopalvelusta
Sivumäärä	27 sivua + 3 liitettä
Aika	3.12.2012
Tutkinto	Sairaanhoidtaja AMK
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Hoitotyö
Ohjaajat	Lehtori TtT Leena Hannula Lehtori THM Eija Raussi-Lehto
<p>Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten sateenkaariperheet haluaisivat tulla huomioiduiksi Vauvankaa.fi – verkkopalvelussa. Työn tarkoituksena oli tutkia, millaista tietoa ja tukea sateenkaariperheet toivovat saavansa verkkopalvelun kautta. Vauvankaa.fi - verkkopalvelu on osa Urbaani vanhemmuus -hanketta. Verkkopalvelua on laadittu yhteistyössä HYKS naistensairaalan, Metropolia Ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ja Mindcom Oy:n kanssa.</p> <p>Vauvankaa.fi – verkkopalvelu siirtyy tulevaisuudessa osaksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen perheille suunnattua verkkopalvelua. Kansallinen pikkulapsiperheille suunnattu Vauvankaa.fi – verkkopalvelu tarjoaa tietoa ja tukea sekä ennen lapsen syntymää, että sen jälkeen, ja verkkopalvelun tavoitteena on syventää terveydenhuoltohenkilökunnalta saatua ohjausta.</p> <p>Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Keräsimme aineiston syyskuussa 2012 ryhmähaastattelulla, johon osallistui viisi Sateenkaariperhe ry:n hallituksen jäsentä. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimuksesta saadut tulokset osoittivat sateenkaariperheiden haluavan tietoa verkkopalvelusta juridisiin asioihin liittyen, sosiaalisen elämän eduista ja tuista, erilaisista vanhemmuuksista, sosiaalisen äidin osallistumisesta imetykseen, kokemuksia synnytyksestä ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisesta sekä myös tutkitusta tiedosta liittyen sateenkaariperheiden lasten hyvinvointiin.</p> <p>Sateenkaariperheiden asiantuntijoiden haastattelussa esiin tuoma kehittämissuositus oli artikkeleiden kirjoitustyylin muuttaminen sukupuolineutraalimmaksi, joka tavoittaisi näin laajemman lukijakunnan. Tämän työn tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa kehitettävässä Vauvankaa.fi – verkkopalvelua huomioimaan ja vastaamaan entistä laajemman lukijakunnan tarpeisiin.</p>	
Avainsanat	sateenkaariperhe, vanhemmuus, voimaannuttaminen, kvalitatiivinen tutkimus, verkkopalvelu

Authors	Aino Seulanto, Milla Siirilä
Title	LGBT Families – As Part of a National Online Service Information and Support Needs on a Finnish Online Service
Number of Pages	27 pages + 3 appendices
Date	3 rd December 2012
Degree	Bachelor of health care and nursing
Degree Programme	Nursing and health care
Specialisation option	Nursing
Instructors	Leena Hannula, Senior Lecturer Eija Raussi-Lehto, Senior Lecturer
<p>The aim of this study was to describe how LGBT families would like to be noticed on the Finnish Vauvankaa.fi online service. The purpose of the study was to show what kind of information and support LGBT families wanted to get from the online service. The Vauvankaa.fi online service is part of the Urban Parenthood programme which was started in 2004. The online service was developed in a co-operation with Helsinki University Central Hospital, Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, University of Tampere, Pirkanmaa Hospital District and Mindcom Ltd. The main users of the online service are families with infants, and the aim of the online service is to deepen the information they get from health care providers.</p> <p>This study was qualitative. Data for this study was collected in autumn 2012. We carried out a focus group interview with five participants from the board of the Finnish LGBT families' registered association (Sateenkaariperhe ry). We analyzed the data with the methods of content analysis.</p> <p>The results showed that an LGBT parent hoped for information on jurisprudence, social life benefits, social-mother taking part in breast feeding, experiences of labour, building interaction skills and benefitting evidence-based information on the children in LGBT families.</p> <p>LGBT family experts introduced some development proposals for the online service. Firstly, the way of writing the articles should be more gender –neutral so that the articles would reach a wider readership. The results of this study may be exploited in the future when the Vauvankaa.fi online service will be developed.</p> <p>The results lead to the conclusion that there is need to improve the online service so that it will fulfil and fill the needs of minority people better.</p>	
Keywords	LGBT parenting, parenthood, empowerment, qualitative research, online service

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Monimuotoinen seksuaalisuus	2
2.1	Homoseksuaalit	2
2.2	Biseksuaalit	3
2.3	Sateenkaariperheet	3
2.3.1	Apilaperheet	3
2.3.2	Huoltajuus ja vanhemmuus	4
3	Opinnäytetyön teoreettinen tausta	4
4	Sateenkaariperheet terveydenhuollon asiakkaina	5
4.1	Sateenkaariperheiden ja hoitohenkilökunnan kohtaaminen	6
4.2	Sateenkaariperheiden vanhempien pelko syrjinnästä	7
4.3	Tuen saaminen vanhemmuudelle ja parisuhteelle	7
5	Internet - osa perheiden arkea	8
5.1	Internet terveydenhuollon ammattilaisten työvälineenä	8
5.2	Vanhempien voimaannuttaminen Internetin välityksellä	9
5.3	Vauvankaa.fi – verkkopalvelu	9
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	10
7	Tutkimuksen toteuttaminen	10
7.1	Kvalitatiivinen tutkimus	11
7.2	Ryhmähaastattelu	11
7.3	Opinnäytetyöprosessin kuvaus	12
7.4	Aineiston analyysimenetelmä	13
8	Tutkimuksen tulokset	14
8.1	Sosiaalinen tuki ja etuudet	14
8.2	Vanhemmuus sateenkaariperheissä	15
8.3	Tietoa synnytyksestä ja imetyksestä	15
8.4	Sateenkaariperheiden vuorovaikutustaidot	16
8.5	Tutkittu tieto	16
8.6	Sukupuolineutraali lähestymistapa	17

9	Pohdinta	18
9.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	19
9.2	Kehittämisehdotuksia Vauvankaa.fi – verkkopalvelulle	21
9.2.1	Verkkopalvelun ulkoasu	21
9.3	Johtopäätökset	22
	Lähteet	24
	Liitteet	
	Liite 1. Saatekirjelmä	
	Liite 2. Ryhmähaastattelun suostumuslomake	
	Liite 3. Ryhmähaastattelun teemarunko	
	Liite 4. Taulukko	

1 Johdanto

Informaatioteknologia on yhä keskeisempi osa elämäämme. Internetillä on keskeinen rooli erilaisia palveluja suunniteltaessa, mistä johtuen sen käyttöä ja mahdollisuuksia tulisi hyödyntää ja kehittää asiakaslähtöisemmiksi. Useissa tutkimuksissa käy ilmi, kuinka Internetin mahdollisuudet on terveydenhuollon palveluissa huomioitu niin ammattilaisten työvälineenä kuin asiakkaiden/potilaiden tiedon ja tuen tarjoajana. Terveydenhuollon palveluiden ammattilaisten on yhä helpompaa hyödyntää Internetiä esimerkiksi tarjoamalla luotettavien verkkopalveluiden kautta asiakkailleen tukea ja tutkittua tietoa. Terveysaiheisten verkkopalveluiden kehittäminen ja käyttö mahdollistaa resursien priorisoimisen ja paremman kohdentamisen. Verkkopalvelut voivat tulevaisuudessa olla hyvä työväline asiakkaan voimaannuttamisessa, sillä digitaalisen voimaantumisen potentiaalit on huomioitu tieto- ja viestintätekniikan kehityksen myötä. (Oesch 2007: 4.) Voimaantuminen on omien kykyjen, mahdollisuuksien ja vaikutusvallan sekä toimintakyvyn lisääntymistä. Voimavarojen lisääntyessä saadaan lisää taitoja, menetelmiä, voimia ja uskoa omiin kykyihin vaikuttaa elämäntilanteeseensa. (Oesch 2007: 3-4.)

Vauvankaa.fi – verkkopalvelu on laadittu HYKS naistensairaalan, Metropolia Ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin ja Mindcom Oy:n yhteistyössä osana Urbaani vanhemmuus -hanketta. Vauvankaa.fi – verkkopalvelu siirtyy tulevaisuudessa osaksi Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen perheille suunnattua verkkopalvelua. Pikkulapsiperheille suunnattu Vauvankaa.fi – verkkopalvelu tarjoaa tietoa ja tukea vauvaa odottaville sekä alle yksivuotiaiden lasten vanhemmille, ja sen tavoitteena on syventää terveydenhuoltohenkilökunnalta saatua ohjausta.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia Vauvankaa.fi – verkkopalvelua sateenkaariperheiden näkökulmasta. Tavoitteenamme on selvittää, millaista tietoa ja tukea sateenkaariperheet tarvitsevat ja haluavat saada Vauvankaa.fi – verkkopalvelusta. Sateenkaariperheiden ajatuksien ja tunteiden julki tuominen, sekä aiheen ajankohtaisuus kiinnostivat meitä valitsemaan opinnäytetyömme aiheen. Vähemmistöasemassa olevien perheiden kokemukset ja tiedon tarve jäävät usein huomioimatta valtakunnallisia palveluja tuotettaessa ja toteutettaessa. Tärkeä osa hoitotyön ammattilaisten työtä on

huomioida jokainen palveluiden käyttäjä yksilönä sekä tarjota asianmukaista ja asiakaslähtöistä palvelua.

2 Monimuotoinen seksuaalisuus

”Seksuaalisuuteen ja sen ilmaisuun vaikuttavat psykologiset, biologiset, kulttuuriset, sosiaaliset, poliittiset, historialliset, uskonnolliset, taloudelliset ja henkiset tekijät” (Väestöliitto 2011).

Seksuaalisuus kuuluu jokaisen ihmisen elämään koko elämänkaaren ajan. Se muuttuu ihmisen iän myötä, ja sen ilmaisemiseen vaikuttavat monet ympäristötekijät. Seksuaalisuutta koetaan ja ilmaistaan monin tavoin, muun muassa asentein ja arvoihin, ajatuksiin, fantasiaan, haluihin, uskomuksiin, sekä käyttäytymisessä, rooleissa ja ihmissuhteissa. Eri maissa ja kulttuureissa ihmisen seksuaalisuuden ilmaiseminen vaihtelee paljon. Ihmisen biologinen sukupuoli, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti ja sen mukainen rooli, seksuaalinen kehitys ja suuntautuminen, eroottiset mielenkiinnot, lisääntyminen, ihmisten asenteet ja tavat sekä maiden lait luetaan seksuaalisuuteen kuuluviksi. (Väestöliitto 2011.)

Seksuaalisuus on kyky reagoida fyysisesti ja psyykkisesti erilaisiin aistimuksiin ja virikkeisiin kokemalla eroottista ja/tai seksuaalista mielihyvää. Ihmisen seksuaalisuus on yksilöllistä ja ainutkertaista jokaiselle. (Sexpo 2012.) Ihmisen seksuaalista suuntautumista ei voi päätellä sukupuolen perusteella. Seksuaalivähemmistöihin luetaan kaikki ei-heteroseksuaaliset ihmiset, kuten homot, lesbot ja biseksuaalit. Sukupuolivähemmistöihin taas kuuluvat transsukupuoliset, transvestiitit ja intersukupuoliset. (Palo – Palo 1999: 289–335.)

2.1 Homoseksuaalit

Homoseksuaaleilla tarkoitetaan ihmisiä, jotka tuntevat seksuaalista kiinnostusta omaa sukupuoltaan kohtaan. (Palo – Palo 1999: 289). Homoseksuaalisuus on yhä kiellettyä monissa maissa ja uskonnoissa. Suomessa alettiin suhtautua 1950–1960-luvulla homoseksuaalisuuteen sairautena ennemmin kuin rikoksena, mutta silti se oli rangaistavaa vuoteen 1971 asti. Vuonna 1981 homoseksuaalisuus poistettiin tautiluokituksesta Setan vaatimuksesta. Seksuaalivähemmistöjä syrjitään silti yhä kouluissa ja työpaikoilla, vaikka Suomen laki kieltää sen. (Mustola – Pakkanen 2007: 18–19.)

2.2 Biseksuaalit

Ihmisiä, jotka tuntevat seksuaalista mielenkiintoa sekä naisia että miehiä kohtaan, kutsutaan biseksuaaleiksi. Ei ole itsestään selvää että biseksuaalin kumppani on myös itse biseksuaali. Biseksuaalisuus ei ole sama asia kuin hetero- tai homoseksuaalisuus, vaikka biseksuaaleilla on yleensä suhteita molempiin sukupuoliin. Biseksuaalinen ihminen kiintyy ensisijaisesti johonkin henkilöön eikä tiettyyn sukupuoleen. Sen vuoksi hän voi tuntea eroottista, emotionaalista, seksuaalista ja/tai sosiaalista vetoa kumpaa tahansa sukupuolta kohtaan. (Palo – Palo 1999: 16–17.)

2.3 Sateenkaariperheet

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen eli homo-, lesbo-, bi-, ja transseksuaalien muodostamia lapsiperheitä voidaan kutsua sateenkaariperheiksi. Sateenkaariperheitä on Suomessa useita tuhansia, mutta näiden ryhmien muodostamat perheet eivät kuitenkaan välttämättä aina halua profiloitua sateenkaariperheiksi.

Sateenkaariperheiden kokonaisuudet voivat olla monimutkaisempia kuin heteronormatiivisissa perheissä. Sateenkaariperhe-käsitteellä halutaan tuoda esiin perheiden kirjoa. Sateenkaariperheissä vanhemmuus ei rajoitu vain biologiseen suhteeseen, vaan se voi olla myös sosiaalista vanhemmuutta. (Sateenkaariperheet ry 2005.)

2.3.1 Apilaperheet

Apilaperheiksi kutsutaan sateenkaariperheitä, jotka koostuvat useammasta kuin kahdesta vanhemmasta. Yleisimmin apilaperheet koostuvat lesbovanhemmista, jotka ovat hankkineet lapsen tai lapsia itsellisen miehen kanssa. Biologisen isän rooli lapsen elämissä on usein ennalta sovittu. (Seta 2007.)

Apilaperheet ovat yleensä hyvin suunniteltuja etukäteen, jo ennen lapsen alkuun saattamista on usein mietitty tarkkaan vanhempien rooli- ja vastuujaot (Seta 2007). Suomen lainsäädäntö ei kuitenkaan vahvista lapselle kuin kaksi vanhempaa tai huoltajaa, mikä saattaa muodostua ongelmaksi apilaperheille (Jämsä 2008: 66).

2.3.2 Huoltajuus ja vanhemmuus

Vanhemmuus koostuu kolmesta eri osa-alueesta: biologisesta, sosiaalisesta ja juridisesta. Jokaisella lapsella on biologinen äiti ja isä, joilta hänen geeninsä ovat peräisin. Juridinen vanhempi on lapsen vanhempi tai huoltaja lain edessä. Biologiset vanhemmat katsotaan useimmiten lapsen juridisiksi vanhemmiksi, mutta mikäli he antavat lapsensa esimerkiksi adoptoitavaksi, juridisiksi vanhemmiksi muuttuvat lapsen uudet vanhemmat. Sosiaalinen vanhempi ei ole lapsen biologinen tai juridinen vanhempi, mutta hänet lasketaan silti yhdeksi perheen vanhemmista, sillä hänellä on tärkeä rooli lapsen arjessa. Sosiaalinen vanhempi on esimerkiksi sateenkaariperheissä äidin/isän puoliso. (Aarnipuu 2006: 10.)

Vanhemmuus ja huoltajuus sekoitetaan usein arkielämässä toisiinsa. Käsitteiden ymmärtäminen on vaikeaa niin perheille itselleen kuin heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille. Usein lapsen juridiset vanhemmat ovat myös hänen juridisia huoltajiin, tästä syystä käsitteiden sekoittuminen keskenään on ymmärrettävää. Juridisten vanhempien ja huoltajien käsitteiden välille on tehtävä selvä ero, jotta sateenkaariperheiden juridinen tilanne ymmärrettäisiin. (Jämsä 2008: 62.) Useamman kuin kahden vanhemman sateenkaari-, apila- ja/tai uusperheissä turvattomuutta voivat aiheuttaa perheen jäsenten juridisesti epäselvä tilanne, puutteellisen tuen saaminen parisuhteelle sekä vanhemmuuden jakaminen (Jämsä 2009: 144).

Perheen sisäinen adoptio tuli vuonna 2009 mahdolliseksi myös rekisteröidyssä parisuhteessa eläville. Lakimuutoksen tarkoituksena on parantaa sateenkaariperheiden lasten oikeudellista asemaa. Muutoksen myötä lapsi saa oikeuden muun muassa toiseen perheensisäiseen huoltajaan ja perintöön. (Vuoristo 2009.) Vuonna 2007 astui voimaan laki tasa-arvoisista hedelmöityshoidoista, joka mahdollisti itsellisten naisten ja naisparien hedelmöityshoidot (Mustola – Pakkanen 2007: 36–37).

3 Opinnäytetyön teoreettinen tausta

Tämän opinnäytetyön teoriaosuus koostuu sateenkaariperheistä ja internetin käytöstä vanhemmuuden tukemisessa. Olemme hakeneet teoretietoa Cinahl- ja Pubmed-tietokannoista, sekä erilaisista hoitotieteellisistä lehdistä ja kirjoista. Rajasimme tiedonhaku suomen- ja englanninkielisiin tutkimuksiin, jotka on julkaistu 2000-luvulla. Kirjalli-

suudesta hyväksyimme vuodesta 1998 olevia teoksia. Suurin osa käyttämistämme tutkimuksista on englanninkielisiä, sillä vastaavia suomalaisia tutkimuksia on tehty vain muutamia.

Löysimme tutkimuksia sateenkaariperheistä, mutta lähes kaikki löytämämme tutkimukset käsittelivät naispareja ja heidän vanhemmuuttaan. Emme löytäneet opinnäytetyömme kannalta täysin relevantteja tutkimuksia, tai tutkimuksia, jotka käsittelisivät miespareja ja heidän vanhemmuuttaan. Internetin käytöstä vanhemmuuden voimaantumamisessa onnistuimme löytämään kohtalaisesti opinnäytetyömme kannalta relevantteja tutkimuksia.

4 Sateenkaariperheet terveydenhuollon asiakkaina

Terveydenhuollon tarjoajilla tulisi olla tietämystä seksuaalivähemmistöistä, voidakseen tarjota heille soveltuvaa ja näyttöön perustuvaa hoitoa. Perusterveydenhuoltojärjestelmän toiminta perustuu olettamukseen heteroseksuaalisuudesta, jättäen huomioimatta seksuaalivähemmistöjen tarpeet. (Buchholz 2000: 307.) Tutkittaessa sateenkaariperheiden naisparien kokemuksia on tärkeä haastaa heteronormatiivisesti tehdyt tutkimukset. Sateenkaariperheiden erityistarpeet tulisi tiedostaa, ja sisällyttää ne osaksi sosiaalipolitiikkaa. (Rawsthorne 2009: 46.) Peruspalveluilla on tärkeä rooli kehittää ja tukea epävirallisia tukipalveluja: erityisesti kättilöiden ja terveydenhoitajien yhteistyö seksuaalivähemmistöjen kanssa voisi vähentää eristäytymisen riskiä, antamalla seksuaalivähemmistöille tietoa heitä tukevista nettipalveluista. (Rawsthorne 2009: 57.)

Suomalaisesta Sateenkaariperhe-kyselystä (2006) ilmeni, kuinka sateenkaariperheiden vanhemmat olivat pääasiassa tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä saamiinsa terveydenhuoltoalanpalveluihin. Yleisesti koettiin, että palvelu oli ollut asiallista, mutta perheeseen suhtauduttiin liian hienovaraisesti. Terveydenhuoltopalveluiden ammattilaiset pyrkivät sivuuttamaan sateenkaariperheellisyydestä, homoseksuaalisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta puhumisen. Sateenkaariperhe-kyselyyn vastanneiden mukaan ammattilaiset tekivät liian usein oletuksia, sen sijaan, että olisivat avoimesti keskustelleet perheestä, sen toiveista ja tarpeista. (Jämsä 2009: 140.)

Jämsän tekemästä tutkimuksesta selviää, että monen sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen mielestä heteroseksuaalisen parisuhteenkin tukeminen voi olla epämukavaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tulee tiedostaa, että parisuhteen tukemista ei voi olla huomioimatta mikäli se kuuluu osaksi palvelun päämäärää, oli kyse sitten heteroiden tai samaa sukupuolta olevien parisuhteesta. Ammattilaisten aiheeton pelko siitä, että homoseksuaalien parisuhde olisi yksityisempi kuin heteropariskuntien, ja että he loukkaisivat asiakasta ottamalla asian puheeksi, johtaa palvelun huonoon vaikuttavuuteen ja laatuun. (Jämsä 2008: 144.)

4.1 Sateenkaariperheiden ja hoitohenkilökunnan kohtaaminen

Röndahl ym. kirjoittavat tutkimuksessaan, kuinka tutkimukseen osallistuneille naispareille oli tärkeää, että kättilöt keskittyivät heidän raskauteensa ja tulevaisuutensa vanhempina, eikä niinkään heidän seksuaaliseen suuntautumiseensa. Naisparit toivoivat kättilöiden kohtaavan heidät niin kuin he kohtaavat kenen tahansa muun raskaana olevan, ja ymmärtämään heidän yksilölliset sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeensa. (Röndahl – Bruhner – Lindhe 2009: 2340, Wilton – Kaufmann 2001: 204.)

Tutkittaessa sateenkaariperheiden asiointia neuvoloissa ilmeni, että käytäntöjä toivottiin muutettavan siten, että ne huomioisivat paremmin erilaisia perhemuotoja. Sateenkaariperhe perhemuotona oli useille terveydenhoitajille uusi asia, mutta terveydenhoitajat pääsääntöisesti kuitenkin suhtautuivat sateenkaariperheisiin myönteisesti. (Kuosmanen – Jämsä 2007: 54, 56.) Sateenkaariperheiden kohdalla kyse ei aina ole epäammattimaisesta kohtaamisesta ja kohtelusta palveluissa, vaan siitä, että perhettä ei aina välttämättä tunnisteta perheeksi. (Jämsä 2009: 147.) Suurin osa sateenkaariperheistä koki asiakassuhteen terveydenhoitajaan kokonaisuudessaan hyvänä, mutta puutteita ilmeni vanhemmuuteen ja parisuhteeseen liittyen, sekä biologisen äidin rooli korostui suhteessa sosiaalisen äidin rooliin. (Kuosmanen 2007: 54, 56. Kallunki – Karppinen – Kettunen 2003: 46.)

Terveydenhuollon ammattilaisilla on eettisiin ohjeisiin liittyvä velvollisuus tarjota asiakkaalle näyttöön perustuvaa ja puolueetonta tietoa, jotta asiakas pystyy tekemään tietoisia päätöksiä, riippumatta siitä käyttääkö hän Internetiä tiedonlähteenään vai ei. (Lagan – Sinclair – Kernohan 2010: 114.) Hoitohenkilökunnan ei tarvitse osata vastata kaikkiin kysymyksiin, joita naispareilla mahdollisesti on, mutta heidän tulisi kuitenkin pystyä ohjaamaan asiakasta etsimään tietoa luotettavista tiedonlähteistä. Hoitohenkilökunnan tulisi myös muistaa, että jokainen pariskunta on erilainen ja heidän yksilölliset tarpeet tulisi huomioida hoitoa suunniteltaessa. (Mcmanus – Hunter – Renn 2006: 19–20.)

4.2 Sateenkaariperheiden vanhempien pelko syrjinnästä

Eniten pelkoa syrjinnästä liitettiin perheneuvontapalveluihin. Sateenkaariperhe -kyselyn (2006) mukaan perheet kokivat saaneensa palveluista vain hyvin harvoin kaipaamaansa tukea vanhemmuudelleen. Sateenkaariperheiden saama tuki vanhemmuudelleen tuli poikkeuksellisen usein ystäviltä ja vertaistuesta. Sateenkaariperheiden vanhemmuuden tukemiseen tulisi kiinnittää huomiota palveluita tuottaessa, kiinnittäen tietoisesti huomiota sateenkaariperheiden vanhemmuuteen, jaksamiseen ja taitoihin esimerkiksi äitiyshuollossa. Ammattilaisilta ei vaadita erityistietoja tai taitoja sateenkaariperheiden vanhemmuuden tukemiseen. (Jämsä 2009: 141,143.)

Suurinta vahinkoa sateenkaariperheille aiheutuu silloin, kun he jättävät terveydenhuoltopalveluita käyttämättä syrjinnän pelossa. Suurimmassa osassa palveluita sateenkaariperheiden huomioiminen ei vaadi erityiskäytäntöjä, ainoastaan sateenkaariperheiden asiakkuuksien tiedostamista ja huomioimista. (Jämsä 2008: 145.)

4.3 Tuen saaminen vanhemmuudelle ja parisuhteelle

Useimmilla sateenkaariperheiden vanhemmilla oli positiivisia kokemuksia hoitohenkilökunnan ohjauksesta. Osa vanhemmista kuitenkin koki, että hoitohenkilökunnan keskittyminen ei aina ollut itse raskaudessa ja ettei vanhemmille aina tarjottu vanhemmuuteen valmentavaa ohjausta. Tutkimukseen osallistuneet tunsivat itsensä haavoittuvaisiksi ja puolustuskyvyttömiksi kättilöiden ja hoitajien ohjauksessa, erityisesti ensimmäisen raskauden aikana. (Röndahl – Bruhner – Lindhe 2009: 2342.) Sosiaalisen vanhemman ei pitäisi joutua äitiyshuollossa perustelemaan tai todistelemaan mitään saadakseen tietoa kumppanistaan tai lapsestaan, sillä hänelle tulisi kuulua samat oikeudet kuin biologiselle vanhemmallekin. Terveydenhuollonpalveluissa on tärkeä varmistaa sosiaalisten vanhempien ja/tai kumppaneiden tuntevan itsensä tervetulleiksi ja hyväksytyiksi. (Wilton – Kaufmann 2001: 210–211.)

Sateenkaariperhe -kyselyn mukaan tuen saaminen parisuhteelle on sateenkaariperheilä vielä puutteellisempaa kuin tuen saaminen vanhemmuudelle. Esimerkiksi neuvoloissa vanhemmat odottivat keskustelua parisuhteesta ja synnytyksen jälkeisestä seksuaalisuudesta. Parisuhteen tukeminen on tärkeä osa vanhemmuuden tukemista ja sillä on keskeinen merkitys äitiyshuollon palveluissa. Nais- ja miesparien parisuhde on monelle

hoitotyön ammattilaiselle arka aihe, sillä parisuhteesta ei usein keskusteltu mitenkään äitiyshuollon palveluissa. (Jämsä 2009:144.)

5 Internet - osa perheiden arkea

Internet on maailmanlaajuinen tietoverkko, joka koostuu monista paikallisista tietoverkoista. Internetin kautta on mahdollista saada samaa tietoa olinpaikasta riippumatta. Internetiin on kenen tahansa mahdollista lisätä tietoa ja tästä syystä sekä lähdekritiikki että tiedon luotettavuuden arviointi ovat erityisen tärkeitä.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 89 % 16–74 vuotiaista suomalaisista käytti Internetiä, näistä 75 % käytti sitä päivittäin (Tilastokeskus 2011). Lasten vanhemmat hyödyntävät internetiä etsimällä aktiivisesti tietoa muun muassa lapsen hoidosta, kehityksestä ja sairauksista, he myös tekevät päätöksiä löytämäänsä tietoon perustuen (Larsson 2007: 16). Internet antaa vanhemmille myös mahdollisuuden hakea tietoa heille sopivana ajankohtana.

5.1 Internet terveydenhuollon ammattilaisten työvälineenä

Yksi tärkeimmistä syistä vanhempien kasvavaan määrään käyttää Internetiä tiedonlähteenä on heidän omilta vanhemmiltaan, sukulaisiltaan ja ystäviltään saama riittämätön tuki. Ammattilaiset ovat tunnistaneet vanhempien tarpeen ja mielenkiinnon käyttää Internetiä tiedon hakemiseen, mikä on ohjannut heidät tarjoamaan tietoa ja tukea myös Internetissä. (Plantin – Daneback 2009: 9-10.)

Äitiyshuoltoon liittyvien verkkopalveluiden sisällön ja palveluiden tulisi saavuttaa sekä raskaana olevien vanhempien että äitiyshuollon ammattilaisten tarpeet. Verkkopalveluiden tulee myös olla helposti saavutettavissa erilaisissa elämäntilanteissa. Yksi kasvava tarve on lisätä monipuolista vuorovaikutusta verkkopalvelun eri käyttäjien kesken ja edistää vuorovaikutusta yhtenä verkkopalveluiden ominaisuutena. Verkkopalveluiden sisältö ja palvelut tulisi uudistaa niin yksittäisistä tarpeista lähtien kuin myös sähköistä viestintää käyttävien paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten asiakaskuntien näkökulmasta. (Kouri 2006: 43.)

Suurin este Internetin käytölle terveyden edistämässä on sen mahdolliset uhat yksityisyydelle, tiedon paikkaansa pitämättömyys ja epätarkkuus, käyttäjien kyvyttömyys

arvioida tiedon ja palveluiden laatua sekä tiedon perustumattomuus tutkittuun tietoon. Asiakkaat hyväksyvät terveydenhuollon tarjoamat verkkopalvelut osana perusterveydenhuoltoa, mutta tämä edellyttää, että terveydenhuollon ammattilaiset omaksuvat ja hyödyntävät ensin nämä uudenlaiset työskentelytavat. On tärkeää että terveyteen suuntautuvat verkkopalvelut kehittyvät terveydenhuollosta lähteivistä tarpeista ja kehittymishaasteista eivätkä nykyteknologian vaatimusten pohjalta. (Kouri 2006: 19.)

5.2 Vanhempien voimaannuttaminen Internetin välityksellä

Internetiä on tutkittu vanhempien tukemisen ja voimaannuttamisen lähteenä, ja nykyään teknologiaa myös hyödynnetään vanhemmuuden tukemisessa. Internet on yksi hyvä vaihtoehto tarjota lisää tukea vauvaperheille. Terveydenhuollon asiantuntijoiden haasteena onkin saada tuotettua Internetiin luotettavaa ja tutkittua terveystietoa vanhempien saataville. (Salonen – Kaunonen – Åstedt-Kurki – Järvenpää – Tarkka 2008: 62, Hannula – Salonen – Rekola – Tarkka 2010: 22.) Terveysaiheisten verkkopalveluiden käytöstä voimaannuttamisen välineenä on saatu lupaavia tuloksia vauvaperheiden vanhempien tukemisessa, erityisesti ei-synnyttäneiden osalta. Aihetta tulisi kuitenkin jatkossa vielä tutkia lisää. (Salonen ym. 2008: 61).

Verkkopalveluiden uskotaan tukevan yhteistyötä äitiyshuollon eri ammattilaisten välillä, mukaan lukien eri osa-alueet kodin, neuvolan ja synnytyssairaalan välillä. Lasta odottavat perheet tulevat tulevaisuudessa hyötymään saumattomasta palveluketjusta, sillä verkkopalvelut mahdollistavat vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin paremmin. (Kouri 2006: 75.)

5.3 Vauvankaa.fi – verkkopalvelu

Vauvankaa.fi -verkkopalvelu on otettu käyttöön kevään 2007 aikana ja aluksi sitä testattiin noin 1000 eri perheessä. Hanke on Ammattikorkeakoulu Metropolian, Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen, HYKS naistensairaalan, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ja Mindcom Oy:n yhteishanke (Vauvankaa.fi -verkkopalvelu).

Vauvankaa.fi – verkkopalvelu kehitettiin moniammatillista yhteistyötä hyödyntämällä ja se tarjoaa tehostettua tukea sekä vauvaa odottaville että alle yksivuotiaiden lasten vanhemmille. (Salonen ym. 2008: 62.) Vauvankaa.fi -verkkopalvelu tulee olemaan kansallista pikkulapsi perheille suunnattua verkkopalvelua. Vauvankaa.fi -verkkopalvelun

tarkoituksena on täydentää muita perusterveydenhuollon tarjoamia palveluita ja sen tavoitteena on antaa mahdollisimman kattavaa ja monipuolista tietoa pikkulapsiperheille. (Hannula 2012.)

Vauvankaa.fi – verkkopalvelussa pyritään huomioimaan koko perhe, sillä hoitoaikojen lyhentyessä synnytysten yhteydessä on yksilöllisen tuen tarjoaminen muodostunut haasteeksi hoitohenkilökunnalle (Salonen ym. 2008: 61). Verkkopalvelun etuna on, että sen kautta on mahdollista kotona palata neuvolassa käsiteltyihin asioihin sekä etsiä tietoa luotettavasta lähteestä.

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää samaa sukupuolta olevien sateenkaariperheiden vanhempien näkökulma Vauvankaa.fi – verkkopalvelusta, sen sisällöstä ja siitä, vastaako verkkopalvelun tarjonta heidän tarpeisiinsa.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville, mitä tietoa vauvankaa.fi – verkkopalveluun tarvitaan juuri sateenkaariperheiden tarpeet huomioiden. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, kun verkkopalvelua kehitetään edelleen, mm. sateenkaariperheiden näkökulmasta, ja verkkopalveluun tuotetaan entistä monipuolisempaa tietoa. Tutkimuksellamme pyrimme saamaan vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaista tietoa ja tukea verkkopalvelun tulisi tarjota sateenkaariperheille raskausaikana ja lapsen syntymän jälkeen?
- 2) Miten verkkopalvelussa olemassa oleva tieto vastaa sateenkaariperheiden tarpeisiin?

7 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimme opinnäytetyössämme sateenkaariperheiden tarpeita Vauvankaa.fi – verkkopalvelulle. Otimme yhteyttä Sateenkaariperhe ry:n toiminnanjohtajaan ja puheenjohtajaan, joille esittelimme Vauvankaa.fi – verkkopalvelua sekä opinnäytetyömme tarkoitus-

ta ja tavoitetta. Keräsimme tutkimusaineiston järjestämällä ryhmähaastattelun sateenkaariperheiden asiantuntijoille.

7.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, sillä tutkittava joukko ei ole tarpeeksi suuri määrällisen tutkimuksen tekemiseen. Laadullinen tutkimusmenetelmä myös sopi paremmin aiheemme tutkimiseen. Saamme laadullisella tutkimuksella monipuolisempaa tietoa pienemmällä otoksella.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus soveltuu parhaiten alueille, joista on vain vähän aiempaa tutkimustietoa. Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden saada syvemmän ja kokonaisvaltaisemman kuvan tutkittavasta asiasta. Käytännössä tämä tarkoittaa tilan antamista tutkittavien henkilöiden kokemuksille ja näkökulmille, sekä perehtymistä tutkittavan ilmiön ajatuksiin ja tunteisiin (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 1998: 220).

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään muodostamaan uusia käsitteitä. Tutkimuksen aiheen selkeys vaikuttaa siihen, että vastaajien on helppo jakaa tietoa, eli tarvitaan vähemmän tiedonantajia. Aineiston laatuun voi vaikuttaa otoksen koko. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2009: 84.) Laadullisen tutkimuksen arviointi kriteerejä ovat analyysin tuoreus, tutkittavan ilmiön uusien puolien esiin nostaminen, sekä tutkimus aineiston kattava kuvaus mahdollisimman vähäisten käsitteiden avulla. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 1998: 220.)

7.2 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelussa keskustellaan tutkittavasta aiheesta pienryhmässä. Tutkimuksen tekijä johtaa useimmiten keskustelua antamalla ryhmäläisille keskustelun aiheita. Haastattelun vetäjä puhuu samanaikaisesti kaikille ryhmäläisille, voidaan kuitenkin kohdentaa joitain kysymyksiä myös tietyille henkilöille (Saaranen-Kauppinen – Puusniekka 2006). Haastattelun vetäjän tavoitteena on kontrolloida keskustelua, eikä manipuloida sitä haluamaansa suuntaan. Haastattelun vetäjän tehtävänä on saada haastatteluun osallistujat pysymään annetussa aiheessa ja tuomaan julki mielipiteensä. (Tilastokeskus 2006.)

Ryhmähaastattelun etuna on, että tutkija pystyy keräämään samanaikaisesti tietoa monelta eri henkilöltä. Haastatteluun osallistujat voivat auttaa toisiaan muistamaan joitain asioita mitä ei yksin haastateltavana muistaisi. (Saaranen-Kauppinen – Puusniekka 2006). Ryhmähaastattelun etuihin kuuluu myös osallistujien kommentit ja vastaukset, jotka vievät keskustelua eteenpäin. Tämä kuitenkin vaatii ryhmän jäseniä kommentoimaan ja tarkentamaan sekä omia että toisten puheenvuorojaan. Henkilöt keskustelevat omista kokemuksistaan, mielipiteistään ja siitä miten he suhtautuvat erilaisiin asioihin. Ryhmähaastattelun tavoitteena on saada muodostettua yhteinen keskustelutilanne eri ihmisten kanssa. (Tilastokeskus 2006.)

Ryhmähaastattelun haitaksi saattaa muodostua valtahierarkia, jolloin yksi tai kaksi haastateltavaa alkaa dominoida keskustelua, vastaavasti osa haastateltavista saattaa helposti vetäytyä syrjään keskustelusta. (Hirsjärvi – Hurme 2000:63.) Osallistujien väliset negatiiviset tunteet voivat vaikuttaa keskustelun hedelmällisyyteen ja haitata tiedon kasautumista (Tilastokeskus 2006).

7.3 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Aloitimme opinnäytetyömme rakentamisen tutustumalla sateenkaariperheitä, Internetiä ja verkkopalveluita koskeviin tutkimuksiin. Työstimme ensin opinnäytetyömme teoreettista viitekehystä, jonka jälkeen aloimme pohtia, kuinka toteuttaisimme työn aineistonkeruun. Suunnittelimme yhteistyötä Sateenkaariperhe ry:n kanssa, jonka kautta olisimme voineet lähestyä sateenkaariperheitä sähköisellä kyselylomakkeella. Johtuen useista meneillään olleista tutkimuksista sateenkaariperheitä kohtaan, meille ehdotettiin opinnäytetyön aineiston keruuksi asiantuntijapaneelia. Päädyimme valitsemaan aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelun, jonka jälkeen saimme luvan lähestyä Sateenkaariperhe ry:tä.

Kävimme esittelemässä Vauvankaa.fi – verkkopalvelua ja opinnäytetyömme aihetta Sateenkaariperhe ry:n asiantuntijoille, jotka ehdottivat ryhmähaastattelun pidettävän hallituksen kokouksen yhteydessä, jolloin paikalla olisi mahdollisimman monta sateenkaariperheiden asiantuntijaa. Laadimme haastattelulle teemarungon (liite 3), jota hyödynsimme ryhmähaastattelussa. Ryhmähaastatteluun vapaaehtoisesti osallistuneet pääsivät tutustumaan verkkopalveluun ennen haastattelun ajankohtaa. Ryhmähaastattelun tallensimme digitaalisesti sanelukoneella ja videokameralla. Haastattelu toteutettiin syyskuussa 2012, ja se oli kestoltaan noin 45 minuuttia. Sateenkaariperheiden asi-

antuntijoita osallistui ryhmähaastatteluun yhteensä viisi henkilöä; neljä naista ja yksi mies. Kaikki haastatteluun osallistujat elävät sateenkaariperheessä ja he ovat biologisia ja/tai sosiaalisia vanhempia. Sateenkaariperhe asiantuntijoista kolme henkilöä kertoi tutustuneensa Vauvankaa.fi -verkkopalveluun ennen ryhmähaastattelua.

7.4 Aineiston analyysimenetelmä

Laadullisen tutkimuksen aineistoa on mahdollista analysoida lukuisilla eri menetelmillä, mutta perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Päädyimme opinnäytetyössämme käyttämään induktiivista sisällönanalyysiä, sillä sateenkaariperheiden kokemuksia verkkopalvelun käyttäjinä ei ole juuri aikaisemmin tutkittu eikä aiheesta ole kerätty yhtenäistä tietoa. Sisällönanalyysin tavoitteena on tutkittavan ilmiön laaja, mutta tiivis esittäminen, jonka tuloksena syntyy malleja, käsitekarttoja, -luokituksia tai -järjestelmiä. Aikaisemmat havainnot, tiedot tai teoriat eivät saa sisällön analyysissä ohjata analyysin tekoa vaan analyysissä pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta. (Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2009: 133–135.)

Aineiston puretaan, litteroidaan ja siihen perehdytään ennen induktiivisen aineiston analysoinnin aloittamista. Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa kerätty aineisto redusoidaan eli pelkistetään, seuraavassa vaiheessa etsitään pelkistettyjen ilmauksien yhtäläisyydet ja erilaisuudet eli aineisto klusteroidaan, muodostaen näin alaluokkia. Tämän jälkeen alaluokkia yhdistetään muodostaen niistä yläluokkia. Sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa yläluokat yhdistetään muodostaen niitä kuvaava pääluokka. Aineiston abstrahointia eli luokkien yhdistämistä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta mahdollista. (Tuomi – Sarajärvi 2011: 108–112.)

Aineiston purkamisen aloitimme kuuntelemalla ja katsomalla nauhoitetun haastattelun, jonka jälkeen litteroimme aineiston eli aukikirjoitimme sen sanasta sanaan. Aukikirjoitettua aineistoa kertyi yhteensä kuusi (6) sivua. Tämän jälkeen luimme aineiston läpi ja alleviivasimme tutkimuskysymyksiimme vastaavat alkuperäisilmaukset. Keräsimme alkuperäisilmaukset yhteen ja pelkistimme ne. Etsimme näistä samankaltaisia pelkistettyjä ilmauksia, joista muodostimme alaluokkia. Yhdistelimme samankaltaisia alaluokkia ja teimme niistä yläluokat. Viimeiseksi muodostimme yläluokista pääluokkia (liite 4).

8 Tutkimuksen tulokset

Tutkimus aineiston keruun tarkoituksena oli selvittää sateenkaariperheiden tiedon ja tuen tarve Vauvankaa.fi – verkkopalvelun kautta, sekä saada vastauksia miten verkkopalvelussa jo olemassa oleva tieto vastaa sateenkaariperheiden tarpeisiin. Pidimme ryhmähaastattelun sateenkaariperheiden asiantuntijoille, joilta saimme monipuolisia vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

Sateenkaariperheiden asiantuntijat kuvasivat sateenkaariperheiden haluavan tietoa verkkopalvelun välityksellä sosiaalisesta tuesta ja etuuksista, erilaisista vanhemmuuksista, kokemuksia synnytyksestä erilaisista näkökulmista, sosiaalisen äidin imetyksestä, vuorovaikutustaidoista perheessä ja perheenä sekä tutkitusta tiedosta koskien sateenkaariperheitä (kuvio 1). Haastattelussa kävi myös ilmi, että asiantuntijat toivoivat artikkeleiden kirjoitustavan muutettavan sukupuolineutraalimmaksi.

Ryhmähaastattelussa nousi esiin, että sateenkaariperheen asiantuntijat toivoisivat verkkopalveluun omaa osiota sateenkaariperheille kaikista niistä asioista, jotka koskevat lähinnä vain heitä. Asiantuntijat korostivat, kuinka tärkeää olisi, että verkkopalvelussa näyttäytyisi sateenkaariperhe-sana, joka viestittäisi vähemmistöasemassa elävien perheiden huomioimisesta kansallisessa pikkulapsiperheille suunnatussa verkkopalvelussa.

”Ei sinne omaan osioon tarvi laittaa niitä kasvu ja kehitys juttuja mut sit nää mitkä on etupäässä vaan sateenkaariperheitä koskevia, jotta ne löytyis helpoiten kun olis omassa kohtaa ”

8.1 Sosiaalinen tuki ja etuudet

Sateenkaariperheet haluaisivat saada verkkopalvelun kautta vastauksia juridisiin kysymyksiin, sekä tietoa sosiaalisesta tuesta ja etuuksista. Sateenkaariperheet toivoivat saavansa tietoa asioista, jotka liittyvät vanhempainvapaisiin; miten niitä jaetaan ja haetaan, sekä oikeuksista ja etuuksista ennen lapsen syntymää ja syntymän jälkeen liittyen vanhemmuuteen ja perheeseen

” (...) tukiviidakko, ikään kuin kelan osio, joka liittyy aika paljon juridiikkaan kanssa ”

Sateenkaariperheet kokevat että verkkopalvelusta tulisi saada vastauksia erilaisiin juriidisiin kysymyksiin, jotka koskevat erityisesti heitä; esimerkiksi mitkä oikeudet ja edut kuuluvat kenellekin. Haastattelussa korostui asiantuntijoiden toivovan omaa osiota juriidikkaa koskeville asioille, jotta ne olisi helposti ja selkeästi löydettävissä.

Sateenkaariperheet toivovat saavansa tietoa ja tukea sosiaalisesta verkostosta koskien sosiaalisen elämän eri osa-alueita. Tietoa halutaan saada vertaistuesta ja muiden perheiden kokemuksista. Asiantuntijat kertoivat myös, että olisi tärkeä saada neuvoja miten ottaa huomioon uusperheen sisaruksia, sekä kuinka huomioida sukulaiset ja muu lähipiiri. Sateenkaariperheen asiantuntijat kuvasivat, että sateenkaariperheiden olisi hyvä saada verkkopalvelun kautta voimavaroja arkeen ja apua kuinka sateenkaariperheen jäsenet voivat ratkaista erilaisia sosiaalisia tilanteita.

”Muiden perheiden kokemustieto kiinnostaa, miten sateenkaariperheisiin on suhtauduttu vaikka palveluissa, minkälaisia tilanteita on ollut ja mitä kokemuksia on ollut esim. sukulaisten kanssa (...)”

”Millä tavalla me voidaan auttaa sateenkaariperheen vanhempia aktiivisesti kutsumaan mukaan niitä kaikkia läheisiä siihen perheen arkeen.”

8.2 Vanhemmuus sateenkaariperheissä

Vauvankaa.fi – verkkopalvelusta toivottiin saavan tietoa vanhemmuudesta, erilaisista vanhemmuuksista ja niiden määräytymisestä erilaisissa perheissä, kuten apilaperheissä. Sateenkaariperheiden vanhemmuus koettiin tärkeäksi asiaksi nostaa esiin verkkopalvelussa, sillä vanhemmuudet ovat usein jaettu eri tavalla verrattuna heteronormatiiviseen perheeseen, ja ne voivat olla monimutkaisempia kokonaisuuksia hahmottaa. Vanhemmuuden mahdollisuuksista, sen psyykkisestä puolesta ja oman paikan löytämisestä lapsen vanhempana haluttaisiin saada lisää ja monipuolisempaa tietoa.

”Ehkä jotain tarkastelua milläläilla ja missä rytmissä vanhemmuus kehittyy näillä eri ryhmillä, miten sitä omaa paikkaa lapsen vanhempana on mahdollista löytää.”

8.3 Tietoa synnytyksestä ja imetyksestä

Sateenkaariperheiden asiantuntijoiden mielestä Vauvankaa.fi – verkkopalvelussa tulisi olla tietoa sosiaalisen äidin osallistumisesta lapsen imetykseen; mitä se on, miten se on mahdollista ja miten se toteutettaisiin, sekä pohdintaa siitä, mitä tarkoittaa jos mo-

lemmat vanhemmat imettävät. Kokemustietoa kaivattiin myös synnytyksestä sekä synnyttäneen että ei-synnyttäneen näkökulmista, ja kuinka näihin kokemuksiin ja tiedon tarpeeseen vaikuttaa se, onko itse synnyttänyt vai ei.

”Kokemuksia että mitä tunteita saattaa liikkua ei-synnyttäjän päässä ja miten siihen vaikuttaa se onko itse jo synnyttänyt vai onko se ensimmäinen synnytyskokemus ylipäätään.”

8.4 Sateenkaariperheiden vuorovaikutustaidot

Sateenkaariperheen asiantuntijat toivoivat verkkopalvelussa tuotavan esiin sen, kuinka asioita voisi ottaa puheeksi vähemmistö perheessä ja perheenä, sekä millaisia kokemuksia muilla sateenkaariperheillä on. Sateenkaariperheet toivoivat myös vuorovaikutustaitojensa tukemista ja vahvistamista, sekä valmiuksia käsitellä asioita perheen jäsenten kesken. Kokemustietoa ja neuvoja kaivattiin siitä, miten asioista voi puhua avoimesti perheen ulkopuolisten kesken.

”Miten kertoo ja miten kannattaa kertoa kaikille ihmisille et on tällanen perhe ja sille lapselle, miten puhua ihmisten kanssa avoimesti niistä ja mistä on hyviä kokemuksia”

Haastattelusta kävi myös ilmi, että sateenkaariperheiden asiantuntijat toivoivat verkkopalveluun laajempaa tarkastelua, siitä millaista on elää vähemmistöasemassa olevassa perheessä. Miten asioita voi käsitellä lapsen kanssa ja millaisia vähemmistötaitoja vanhemmat voivat tarjota lapsilleen.

8.5 Tutkittu tieto

Sateenkaariperheiden asiantuntijat halusivat saada vauvankaa.fi -verkkopalveluun lyhyen tutkimuskatsauksen liittyen sateenkaariperheiden lasten hyvinvointiin, sillä tutkittu tieto auttaisi vanhempia vastaamaan perustellusti ulkopuolisten heille esittämiin kysymyksiin. Verkkopalveluun kaivattiin myös tutkittua tietoa sateenkaariperheiden lasten psyykkisestä kehityksestä ja sukupuoliroolimallien määräytymisestä.

Lapsen perus kasvun, kehityksen ja terveystymysten katsottiin olevan yleispäteviä eikä niihin tarvittaisi omaa erillistä osiota, vaan yleisten osioiden katsottiin kattavan sateenkaariperheiden tiedon tarpeen.

8.6 Sukupuolineutraali lähestymistapa

Sukupuolineutraalimpi lähestymistapa ja sensitiivisempi kirjoitustyyli mahdollistaisivat laajemman lukijakunnan tavoittamisen, esimerkiksi isille tarkoitettu materiaali soveltuu monilta osin myös sosiaalisille äideille. Sukupuolineutraali lähestymistapa mahdollistaa myös asioiden näkemisen eri perspektiiveistä, osoittaen näin niiden universaalisuuden.

”jos edes osa artikkeleista olis kirjoitettu sukupuolineutraalisti et puhutaan vaan vanhemmista, synnyttäjistä ja ei –synnyttäneestä vanhemmasta, mutta moni sitten taas ikäänkuin erityisryhmiin kuuluvista huomais heti et siinä on otettu tällainen perheiden kirjo ja monimuotoisuus huomioon ”

Asiantuntijat nostivat esiin verkkopalvelussa ilmenevän puutteita seksuaalisuuden ja parisuhteen osiossa, sillä tällä hetkellä se on keskittynyt ainoastaan heteroseksuaaliseen näkökulmaan, erityisesti yhdyntään. Ryhmähaastattelussa keskusteltiin myös siitä, tulisiko seksuaalivähemmistöille olla oma osio parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen liittyen. Seksuaalisuus tulisi huomioida monipuolisemmin verkkopalvelua kehitettäessä niin seksuaalivähemmistöjen, kuin seksuaalisen monimuotoisuudenkin kannalta. Parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ovat samantyyppisiä riippumatta puolisoiden sukupuolista, ja näiden artikkeleiden kirjoittaminen sukupuolineutraalisti mahdollistaisi tiedon kokonaisvaltaisen sisäistämisen.

”osa materiaalista joka on kirjoitettu isille soveltuu kaikille ei-synnyttäneille vanhemmille, eli sosiaalisille äideillekin, mut vaikka se sopiskin joltain osin sosiaalisten äitien elämäntilanteeseen niin ensinnäkin sen lukeminen niin, että koko ajan päässään kääntää, että minä en ole isä, vaikka tässä puhutaan isästä. Niin onhan se vähän hankalaa.”

Kuvio 1. Tutkimustulokset graafisessa muodossa

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sateenkaariperheiden tiedon ja tuen tarve kansallisen pikkulapsiperheille suunnatun Vauvankaa.fi – verkkopalvelun välityksellä. Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville minkälaista tietoa juuri sateenkaariperheet toivovat saavansa verkkopalvelusta. Opinnäytetyömme avulla haluttiin edelleen kehittää vauvankaa.fi – verkkopalvelua monipuolisemmaksi ja laadukkaammaksi tiedonlähteeksi huomioimaan erilaiset perhemuodot.

9.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on olennaista tieteellisessä tutkimuksessa, sillä tutkimuksessa tulisi pyrkiä noudattamaan tiettyjä asetettuja normeja ja arvoja (Kvalimot 2006). Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi kohdistuu tutkittavan aineiston keräämiseen, analysointiin ja tutkimuksen raportointiin. Tutkijan tulee luottaa siihen, että tutkittavat henkilöt puhuvat totta ja heidän vastauksensa vastaavat todellisuutta. Ongelmaksi saattaa muodostua liian lyhyeksi jääneet vastaukset ja kuvailut, sillä liian niukka aineisto ei kovin hyvin sovi kvalitatiivisen tutkimuksen materiaaliksi. Tutkijan täytyy raportoida saamansa tulokset avoimesti ja rehellisesti, unohtamatta huomioida tutkimukseen osallistuvien tietosuojaa. Tutkijan tulisi pyrkiä mahdollisimman suureen objektiivisuuteen, unohtamatta kuitenkaan subjektiivisuuden tunnistamista, sillä myös se kuuluu olennaisesti laadulliseen tutkimukseen. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 1998:31, 216, 218–219.)

Laadullisessa aineistossa tutkimuksen otos jää usein vähäiseksi, jolloin tutkittaville on taattava anonymiteetti. Tutkittaville tulisi tarjota riittävästi tietoa tutkimuksesta, mutta tarjottu tieto ei kuitenkaan saisi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimuksen suostumuksen yhteydessä tulisi korostaa osallistujien anonymiteettiä sekä mahdollisuutta kieltäytyä tai keskeyttää tutkimus. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 1998: 29–30.)

Ryhmähaastattelua ennen lähetimme Sateenkaariperhe ry:n toiminnanjohtajan kautta ryhmähaastattelun saatekirjeen ja suostumuslomakkeen (liite 1 ja 2). Saatekirjeessä annettiin tutkimuksesta lisätietoa, sekä painotettiin vapaaehtoisuutta, anonymiteettiä ja tietojen luottamuksellista käsittelyä. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat meille tuntemattomia ja he osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti.

Koimme ryhmähaastattelussa vallinneen ilmapiirin luontevaksi. Haastateltavat pystyivät puhumaan meille avoimesti ja luottamuksellisesti. Haastattelun vetäjän rooliin omaksuminen oli hieman haasteellista, sekä keskustelun johtaminen ilman johdattelua (Tilastokeskus 2006). Saimme haastattelun jälkeen välitöntä palautetta ja kiitosta haastattelun luontevuudesta, toteutuksesta, kunnioittavasta kohtaamisesta sekä asiaan perehtyneisyydestä. Haastattelusta saamamme materiaalin käsitelimme luottamuksellisesti, eikä haastateltavien henkilöllisyys käy ilmi tutkimuksesta. Haastattelumateriaalin analysoituamme, hävitimme sen asianmukaisesti.

Opinnäytetyömme luotettavuutta lisää haastateltavien asiantuntijuus, sillä kaikki elävät sateenkaariperheissä ja olivat biologisia ja/tai sosiaalisia vanhempia. Olemme tarkastelleet kaikkia käyttämiämme lähteitä kriittisesti sekä varmistaneet tiedon luotettavuuden ja soveltuvuuden työhömmme. Otannan koolla ei ole merkittävää painoarvoa pohdittaessa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, sillä kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään luomaan kuvaavia ilmiöitä, eikä niinkään tilastollisia tuloksia (Sarajärvi – Tuomi 2009: 136). Tutkimuksemme luotettavuutta voi vähentää otannan yksipuolisuus, sillä haastateltavat ovat kaikki mukana Sateenkaariperhe ry:n hallituksessa ja toiminnassa, mistä johtuen he ovat mahdollisesti tietoisempia seksuaalivähemmistöjen asioista, veraten ei järjestö aktiivisiin sateenkaariperheisiin. Luotettavuutta voi vähentää myös se, että ryhmähaastattelu tilanteessa muutama osallistuja selvästi johti keskustelua, mikä muodostuu helposti haitaksi ryhmähaastatteluissa (Hirsjärvi – Hurme 2000:63).

Aineistoa analysoitaessa sitä ei tule yrittää sovittaa ennalta määrättyyn muottiin, vaan luokitukset tulee muodostaa aineistolähtöisesti. Tutkimustuloksia analysoitaessa on hyvä muistaa, että ei ole olemassa vain yhtä tulkinnallista totuutta, vaan myös tutkijan oma ajatusmaailma on mukana tulkinnassa. Tutkimuksen analyysin tueksi tulee esittää riittävä määrä alkuperäishavaintoja, esimerkiksi haastateltavien suoria lainauksia, sillä analyysin luotettavuus syntyy havaintojen ja käsitteiden loogisuudesta. Selkeä ja riittävä dokumentointi, tutkijan antama perustelut ratkaisuilleen sekä riittävä evidenssi mahdollistavat lukijan arvioimaan luokkien onnistuneisuutta. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 1998: 219.)

Hyödynsimme opinnäytetyön tuloksia kirjoittaessamme haastattelu materiaalista saamiamme suoria lainauksia, joista ei käy ilmi haastateltavien henkilöllisyys. Suorat lainaukset mielestämme elävöittävät tekstiä lisäten lukijan mielenkiintoa lukuprosessin aikana. Tutkimuksen luotettavuus ja rehellisyys myös lisääntyvät suorien lainauksien käytön myötä.

Olemme tehneet työmme rehellisesti ja huolellisesti sekä olemme noudattaneet koko työmme ajan eettisiä periaatteita. Opinnäytetyössämme olemme pyrkinneet esittämään asiat selkeästi kaikille ymmärrettävässä muodossa ja etenemään työssä loogisessa järjestyksessä. Työhömmme liittyvät käsitteet olemme avanneet ja määritelleet. Opinnäytetyömme eteni prosessiluonteisesti.

9.2 Kehittämissuhteita Vauvankaa.fi – verkkopalvelulle

Ryhmähaastattelun myötä nousi esiin vartenotettavia ehdotuksia siitä, kuinka Vauvankaa.fi – verkkopalvelua voidaan tulevaisuudessa kehittää entistä monipuolisemmaksi ja kattavammaksi. Eräs haasteltavista huomiosi, kuinka monikulttuurisista perheistä ja heidän tavoistaan oli verkkopalvelussa vain yksi artikkeli, joka oli kulttuuripainotteinen ja ilmeisesti suunnattu enemmän terveydenhuoltoalan ammattilaisille kuin perheille itselleen. Asiantuntija ehdotti, että monimuotoisista perheistä voisi olla muuta tietoa kuin vain kulttuurin osalta. Esimerkiksi sateenkaari-, uus-, adoptio- ja monikoperheet olisi myös tärkeä huomioda kirjoitettaessa monimuotoisista perheistä, jotta myös ammattilaiset saisivat paremmat valmiudet erilaisten perheiden kohtaamiseen.

”vaikka siellä kaikkia sateenkaariperheiden asioita ei oisikaan mitenkään kerätty yhteen paikkaan niin se, että sateenkaariperhe -sana näkyis siellä, niin se myös siis rohkaisi siihen et sateenkaariperheet rupeis tonkimaan sitä laatikkoa, mitä sieltä löytyy kaikkea”

Monikulttuurisuus osion tekstin niukkuutta myös kommentoitiin, sillä haastateltavat saivat siitä keskeneräisen vaikutelman. Haastateltavat kertoivat artikkeleiden olevan pääsääntöisesti kuitenkin hyviä, mutta he nostivat esiin verkkopalvelun vaativan vielä kehittämistä, esimerkiksi siitä, mitä artikkeleita laitetaan minkäkin otsikon alle.

Ryhmähaastattelussa keskusteltiin terveydenhuoltohenkilökunnan ja sateenkaariperheiden kohtaamisesta ja siitä, tulisiko verkkopalvelussa etukäteen ohjeistaa perheitä. Asiantuntijat eivät osanneet sanoa, miltä tällainen etukäteen tapahtuva ohjeistaminen tuntuisi, sillä heidän mielestään entistä suuremman vastuun vierittäminen perheille itselleen palveluiden toteutumisesta kuuluisi terveydenhuollon ammattilaisten vastuulle. Haastattelussa nostettiin esiin kysymys terveydenhuollon ammattilaisten valmiuksista kohdata monimuotoisia perheitä ja siitä, mitä tapahtuu, jos näitä ei ole riittävästi.

9.2.1 Verkkopalvelun ulkoasu

Haastattelun lopuksi keskustelimme verkkopalvelun ulkoasuun ja luettavuuteen liittyvistä mielipiteistä. Haastateltavat kokivat verkkopalvelun rakenteen muodostuvan luettelomaisista artikkeleista, joita oli raskasta lukea artikkeleiden pituuden vuoksi, vaikka artikkeleiden aiheet usein olivatkin mielenkiintoisia ja ajankohtaisia.

”(..)tuntui kun selaisi muistitikulla olevia tiedostoja.”

Samojen artikkeleiden löytyminen usean eri otsikon alta katsottiin olevan hyvä ja myönteinen asia. Pääotsikoiden alle toivottiin esipuheita siitä, millaisia erilaisia aihekokonaisuuksia lukija voi löytää tästä kyseisestä osiosta. Laajojen artikkeleiden katsottiin olevan hyviä, mutta alaotsikoiden alle toivottiin lyhyesti ja ytimekkäästi kerrottavan artikkeleiden sisällöstä esimerkiksi kuvien, taulukoiden ja ihmisten elämäntarinoiden avulla. Vasta tämän jälkeen olisi hyvä syventyä itse aiheeseen pidempien artikkeleiden ja siihen liittyvien Internet -linkkien kautta. Haastattelijat toivoivat verkkopalveluun myös erilaisia lainauksia ja käytännön kokemustarinoita, sillä tämän katsottaisiin elävöittävän artikkeleita.

”(..) ettei niin vaan et siinä on vaan se osaston nimi ja sen jälkeen loputon valikoima niitä artikkeleita.”

9.3 Johtopäätökset

Tutkittava aihe on merkittävä ja ajankohtainen väestön kasvavasta tietoisuudesta seksuaalivähemmistöjen oikeuksia kohtaan, sekä avoimen keskustelu -ilmapiirin lisääntyessä yhteiskunnassamme. Viime vuosina on keskusteltu runsaasti niin yhteiskunnassamme kuin globaalistikin seksuaalivähemmistöjen oikeuksista muun muassa avioliittoon ja adoptioon. Erilaisten parisuhteiden ja perheiden olemassa olon ymmärtäminen sekä huomioiminen lisäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuutta.

”(...) päättäjät ja aloitteen laatijat voivat joko jättää huomioimatta tällaisten perheiden olemassaolon tai jatkaa olettamuksella, joka voi olla sopimattomasti laadittu tai jopa paikkaansa pitämätön” (Millbank 2003: 541).

Opinnäytetyömme aiheen merkittävyyttä lisää aiheen vähäinen aikaisempi tutkimus tieto. Tutkimus tuloksiamme voidaan tulevaisuudessa hyödyntää kehitettäessä Vauvankaa.fi -verkkopalvelua entistä monipuolisemmaksi. Tutkimus tulostemme avulla kansallisessa pikkulapsi perheille suunnatussa verkkopalvelussa voidaan näin ollen huomioida myös sateenkaariperheiden tiedon ja tuen tarpeet. Tutkimustuloksista saatu tieto ei ole sidottu vain opinnäytetyössämme tutkittavaan ilmiöön, vaan sitä voidaan hyödyntää myös muissa yhteyksissä.

Saimme opinnäytetyöstämme sekä sateenkaariperheiden asiantuntijoille järjestämässämme ryhmähaastattelusta arvokasta ja merkittävää tietoa Suomessa vähemmistöasemassa elävistä perheistä. Oma tietopohjamme syventyi liittyen seksuaalivähemmistö-

töihin, sekä opimme tarkastelemaan asioita uusista näkökulmista. Tulevina terveydenhuoltoalan ammattilaisina saimme varmuutta ja tietoa, miten kohdata erilaisia asiakkaita ja perheitä sekä kuinka vastata heidän tarpeisiinsa. Toivomme tutkimuksellamme olevan hyötyarvoa Suomessa eläville sateenkaariperheille, terveydenhuoltoalan ammattilaisille, sekä muille aiheesta kiinnostuneille.

Ammatillinen osaamisemme on kehittynyt opinnäytetyöprosessin aikana, olemme sisäistäneet tutkimusentekoprosessia ja ymmärtäneet työn merkityksen ammatillisen kehityksemme kannalta. Opinnäytetyön tekeminen on ollut haastava prosessi, jonka myötä olemme oppineet pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oma kärsivällisyytemme ja periksi antamattomuutemme ovat nousseet voimavaroiksemme, ja ne ovat myös entisestään vahvistuneet prosessin aikana. Näiden ominaisuuksien tiedostaminen on auttanut meitä työn haastavissa vaiheissa eteenpäin. Pystymme varmasti hyödyntämään tässä prosessissa oppimiamme asioita myös tulevaisuuden projekteissa, joihin osallistumme hoitotyön ammattilaisina.

Lähteet

Aarnipuu, Tiia 2006. Sateenkaariperheen ABC-kirja. Seta -julkaisuja 17. Helsinki: Seksuaalinen tasavertaisuus Seta ry.

Buchholz, Susan E 2000. Experiences of Lesbian couples during childbirth. Nursing outlook 48. (6). 307

Hannula, Leena 2012. Kirjallinen tiedote vauvankaa.fi –verkkopalvelusta

Hannula, Leena – Salonen, Anne H. – Rekola, Leena – Tarkka, Marja-Terttu 2010. Vauvaperheille kehitetyn verkkopalvelun pilottitutkimus -vanhempien näkökulma. Tutkiva hoitotyö.8 (2). 22

Hirsjärvi, Sirkka — Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu - teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hult, Marja 2010. Urbaani vanhemmuus – loppuraportin kirjoittamiseen osallistuminen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma

Jämsä, Juha (toim.) 2008. Sateenkaariperheet ja hyvinvointi – käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jämsä, Juha 2009. Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari – Ahlström, Salme (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 140–144

Kallunki, Mirva – Karppinen, Tiina-Kaisa – Kettunen, Heidi 2003. Sateenkaariperheiden kokemuksia asiointista terveydenhoitajan vastaanotolla. Opinnäytetyö. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOY pro Oy

Korhonen, Elina – Lipponen, Jenni 2009. ”Me ollaan ihan tavallinen perhe” - opinnäytetyö naisparien vanhemmuudesta. Pieksämäki: Diakonia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma

Kouri, Pirkko 2006. Development of maternity clinic on the net service –views of pregnant families and professionals. Kuopion yliopisto

Kuosmanen, Paula – Jämsä, Juha 2007. Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveystalveluissa ja kouluissa. Helsinki. Työministeriö

Kuosmanen, Paula 2008. Perhesuhteet puntarissa: Toim. Sevón, Eija – Notko, Marianne. Tampere: Tammer paino

KvantiMOTV 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkodokumentti.
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>>. Luettu 1.3.2012.

Lagan, Briege M. – Sinclair, Marlene – Kernohan, W. George 2010. Internet use in pregnancy informs women’s decision making: A Web-Based Survey. Birth 37(2). 114

Larsson, Margareta 2007. A descriptive study of the use of the Internet by women seeking pregnancy- related information. Midwifery 25(1). 16

McManus, Alison J. – Hunter, Lauren P. –Renn, Hope 2006. Lesbian experiences and needs during childbirth: Guidance for health care providers. JOGNN 35. 19-20

Millbank, Jenni 2003. From here to maternity: A review of the research on lesbian and gay families. Australian journal of social issues 38. (4). 541

Mustola, Kati – Pakkanen, Johanna (toim.) 2007. Sateenkaari Suomi - seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historia. Helsinki. Like

Oesch, Klaus 2007. Virtuaalinen voimaantuminen. Tampere: Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.

Palo, Jorma–Palo, Leena-Maija 1999. Rakkaudesta seksiin. Helsinki: WSOY.

Paunonen, Marita – Vehviläinen-Julkunen, Katri 1998. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY

Plantin, Lars – Daneback, Kristian 2009. Parenthood information and support on the internet. A literature review of research on parents and professionals online. BMC Family Practise. 10 (34). Verkkodokumentti
<<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2694765/>> Luettu 2.3.2012

Rawsthorne, Margot Lee 2009. Just like other families? Supporting Lesbian-parented families. Australian social work 62 (1) 2009

Röndahl, Gerd – Bruhner, Elisabeth – Lindhe, Jenny 2009. Heteronormative communication with lesbian families in antenatal care, childbirth and postnatal care. Journal of advanced nursing 65 (11)

Saaranen-Kauppinen, Anita – Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkodokumentti.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html>. Luettu 8.11.2011

Salonen, Anne H. – Kaunonen, Marja – Åsted-Kurki, Päivi – Järvenpää, Anna-Liisa – Tarkka, Marja-Terttu 2008. Development of an internet-based intervention for parents of infants. Journal of advanced nursing 64 (1). Suomi

Sarajärvi, Anneli – Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Sateenkaariperheet ry 2005. Verkkodokumentti.
<<http://www.seta.fi/perheprojekti/opiskelijat/sateenkaariperheista.html>>. Luettu 8.11.2011

Seta 2007. Apilaperheet. Verkkodokumentti.
<<http://www.seta.fi/perheprojekti/perheet/apilaperheet.html>>. Luettu 2.11.2011

Sexpo. Seksuaalisuus. Verkkodokumentti. <<http://www.sexpo.fi/seksuaalisuus/>>. Luettu 18.11.2012

Tilastokeskus 2006 - Virtual Statistics - Tiedonkeruu - Haastattelutavat - Ryhmähaastattelu. Verkkodokumentti. <<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/05/>>. Luettu 3.9.2012

Tilastokeskus 2011 - Internetin käyttö kodin ja työpaikan ulkopuolella yleistyy. Verkkodokumentti. <http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_tie_001_fi.html>. Luettu 9.11.2012

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Vauvankaa.fi –verkkopalvelu. Verkkodokumentti. <<http://www.vauvankaa.fi/>>. Luettu 3.4.2012

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vuoristo, Pekka 2009. Eduskunta hyväksyi perheen sisäisen adoption homopareille selvin äänin. Helsingin sanomat 15.5.2009. Verkkodokumentti. <<http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Eduskunta+hyv%C3%A4ksyi+perheen+sis%C3%A4isen+adoption+homopareille+selvin+%C3%A4%C3%A4nin/1135245970117>>. Luettu 28.2.2012

Väestöliitto 2011. Tietoa seksuaalisuudesta. Verkkodokumentti. <<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/>>. Luettu 27.10.11

Wilton, Tamsin – Kaufmann, Tara 2001. Lesbian mothers' experiences of maternity care in the UK. Midwifery (2001). 17

Saatekirjelmä

Hyvä sateenkaariperhe ry:n jäsen,

Vauvankaa.fi -verkkopalvelu on laadittu HYKS naistensairaalan, Metropolia Ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston hoitotieteen laitoksen, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ja Mindcom Oy:n yhteistyössä osana Urbaani vanhemmuus hanketta. Verkkopalvelu siirtyy tulevaisuudessa osaksi Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen perheille suunnattua verkkopalvelua. Pikkulapsiperheille suunnattu Vauvankaa.fi -verkkopalvelu tarjoaa tietoa ja tukea vauvaa odottaville sekä alle yksi vuotiaiden lasten vanhemmille, ja sen tavoitteena on syventää terveydenhuoltohenkilökunnalta saatua ohjausta. THL:n sivustolla verkkopalvelua ollaan laajentamassa koskemaan myös erilaisia perhemuotoja ja alle kouluikäisten lasten perheitä, siksi erilaisilta perheiltä kartoitetaan heidän toiveitaan verkkopalvelun sisällön suhteen.

Olemme kaksi sairaanhoitajaopiskelijaa Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja kartoitamme opinnäytetyössämme Vauvankaa.fi -verkkopalvelua sateenkaariperheiden näkökulmasta. Tarkoituksenamme on selvittää opinnäytetyössämme teidän, asiantuntijoiden avulla millaista tietoa ja tukea sateenkaariperheet haluaisivat ja tarvitsisivat verkkopalvelun välityksellä. Teidän näkökulmanne on tärkeä, jotta verkkopalvelu vastaa tulevaisuudessa myös sateenkaariperheiden tarpeisiin.

Keräämme aineiston ryhmähaastattelulla 23.9.2012 klo 11 Sateenkaariperhe ry:n toimiloissa. Tallennamme ryhmähaastattelun sekä videokameralla että sanelukoneella, ja haastattelu kestää korkeintaan yhden tunnin (60min.). Tutkimusaineisto hävitetään aineiston analysoinnin jälkeen. Vastauksia käsittelevät vain opinnäytetyöntekijät, joita sitoo vaitiolovelvollisuus eikä henkilöllisyytenne käy ilmi missään tutkimuksemme vaiheessa.

Toivoisimme Teidän tutustuvan Vauvankaa.fi -verkkopalveluun ennen ryhmähaastattelua. Mikäli Teillä ilmenee lisäkysymyksiä tutkimuksesta, verkkopalvelusta tms. voitte olla yhteydessä sähköpostitse allekirjoittaneisiin.

**Verkkopalveluun voitte tutustua osoitteessa <http://www.vauvankaa.fi/>
käyttäjätunnus=XXX salasana = XXX**

Kiitos mielenkiinnostanne!

Ystävällisin terveisin opinnäytetyön tekijät:

Aino Seulanto

Milla Siirilä

TtT Lehtori, opinnäytetyön ohjaaja
Leena Hannula

Ryhmähaastattelun suostumuslomake

"SATEENKAARIPERHEET –OSA KANSALLISTA VERKKOPALVELUA
-TIEDON JA TUEN TARVE VAUVANKAA. FI –VERKKOPALVELUSTA"
- Opinnäytetyö

Minua on pyydetty mukaan "*Sateenkaariperheet –osa kansallista verkkopalvelua - tiedon ja tuen tarve Vauvankaa.fi –verkkopalvelusta*" – opinnäytetyöhön, johon osallistun vapaaehtoisesti. Minulle on kerrottu tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja toteutus. Minulla on oikeus kieltäytyä haastattelusta tai keskeyttää se milloin tahansa, ilman lisäselvityksiä.

Antamiani tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille. Henkilötietoni eivät saa olla tunnistettavissa työn missään vaiheessa.

Suostun osallistumaan opinnäytetyöhön sekä annan suostumukseni käyttää haastatteluaineistoa kyseisessä opinnäytetyössä.

Paikka ja aika

_____._____.2012

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Ryhmähaastattelun teemarunko

esittelemme itsemme ja yhteistyötasot

- opinnäytetyön aiheen esittely
- verkkopalvelun lyhyt esittely
- osallistujat kertovat nimensä ja elävätkö he sateenkaariperheessä (onko lapsia)

1) Millaista tietoa ja tukea koette sateenkaariperheiden tarvitsevan vauvaa odottaville ja pikkulapsiperheille suunnatulta verkkopalvelulta?

2) Mitä sateenkaariperheille suunnattua tietoa valtakunnallisella verkkopalvelulla tulisi olla?

tulisiko sateenkaariperheille olla oma osio?

millaisessa muodossa tiedon tulisi olla?

3) Millainen erityisesti monimuotoisille perheille suunnatun osion tulisi olla?

4) Muuta huomioitavaa verkkopalveluun liittyen?

Taulukko

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
"tarvii tietoa juridiikasta, kaikkiin erilaisiin juridisiin kysymyksiin "	Tietoa erilaisista juridisista kysymyksistä	Tietoa juridiikasta ja oikeuksista	Juridiset oikeudet	Sosiaalinen tuki ja etuudet
"kenelle nyt kuuluu mitkään oikeudet "	Mitkä oikeudet kuuluu kenellekin			
"kaikki tää juridiikkaa ja monet just näistä sosiaalisista kysymyksistä varmaan olis paljon helpompi et se ois jossain semmosessa omassaan eikä minkään muun lisäksi "	Oma osio juridiikalle	Sateenkaari-perheille oma osio juridiikasta		
"ei sinne omaan osioon tarvi laittaa niitä kasvu ja kehitys juttuja mutsitnä mitkä on etupäässä vaan sateenkaari-perheitä koskevia, jotta ne löytyis helpoiten kun olis omassa kohtaa "	Omassa osiossa ei tarvi huomioida kasvu ja kehitys asioita			
"tukiviidakko, ikään kuin kelan osio, joka liittyy aika paljon juridiikkaan kanssa "	Tukiviidakko	Sosiaalisen elämän tuki	Sosiaalinen verkosto	
"miten vanhempainvapaat voi jakaa. Isyys ja tuki, onko oikeus isyyslomaan, miten sitä haetaan ja missä vaiheessa "	Kelan osio (...)vanhempainvapaiden jakaminen			
"linkkejä vertaistukijuttuihin"	Tietoa vertaistuesta	Vertaistuki		

<p>"miten sisaruksia otetaan mukaan ja miten heidän kanssaan uuden vauvan kotiin tuomista käsitellään. Sateenkaari-perheistä iso osa on uusperheitä, kuinka niissä tilanteissa sit rakentaa sitä"</p>	<p>Sisaruksien huomioiminen ja vauvan kotiutumisen käsitteleminen</p> <p>Uusperheiden rakentaminen</p>	<p>Uusperheen muodostuminen</p>		
<p>"sosiaalisen elämän asiat "</p>	<p>Sosiaalisen elämän asiat</p>			
<p>"Muiden perheiden kokemustieto kiinnostaa, miten sateenkaari-perheisiin on suhtauduttu vaikka palveluissa, minkälaisia tilanteita on ollut ja mitä kokemuksia on ollut esim. sukulaisten kanssa ja tämmösissä ympäristöissä "</p>	<p>Tietoa muiden kokemuksista</p>			
<p>"oikeus vaatia ja tulla huomioituksi perheenä "</p>	<p>Lapsen etu: oikeus tulla huomioituksi perheenä</p>			
<p>"mitä ikään kuin suvulta voi vaatia ja mitä heidän lapsen edun vuoksi tuleekin vaatia "</p>	<p>Sukulaisten ja läheisten huomioiminen</p>	<p>Sosiaalisen verkoston huomioiminen</p>		
<p>"millä tavalla me voidaan auttaa sateenkaari-perheen vanhempia aktiivisesti kutsu- maan mukaan niitä kaikkia läheisiä siihen perheen arkeen "</p>				
<p>"miten vanhemmuudet määräytyy</p>	<p>Vanhemmuuk- sien määräy- tyminen</p>	<p>Vanhemmuuk- sien määräy- tyminen erilai- sissa perheissä</p>	<p>Tietoa erilaisis- ta vanhem- muuksista</p>	<p>Vanhemmuus sa- teenkaari-perheissä</p>

"kolmi- tai nelipilaperheitä, miten vanhemmuudet jaetaan "	Miten vanhemmuudet jaetaan apilaperheissä	Tietoa vanhemmuudesta		
"miten haluaa niitä vanhemmuuksia "	Vanhemmuuksien haluaminen			
"vanhemmuuden mahdollisuuksista ja psyykkisestä puolesta olis hyvä olla"	Vanhemmuuden mahdollisuuksista ja psyykkisestä puolesta			
"Ehkä jotain tarkastelua millä lailla ja missä rytmissä vanhemmuus kehittyy näillä eri ryhmillä, miten sitä omaa paikkaa lapsen vanhempänä on mahdollista löytää"	Missä rytmissä vanhemmuus kehittyy Oman paikan löytäminen vanhempänä			
"sosiaalisen äidin imetys, et mitä se niin kuin on ja miten se on mahdollista ja miten tällanen toteutettaisiin ja mitä pitää tehdä ja pohdintaa siitä, mitä se sitten tarkoittaa jos molemmat imettää ja muuta"	Mitä tarkoittaa sosiaalisen äidin imetys, miten se on mahdollista ja miten se toteutettaisiin	Sosiaalisen äidin imetys	Ei-synnyttäneen osallistuminen synnytykseen ja imetykseen	Tietoa synnytyksestä ja imetyksestä
"mielenkiintoista myös saada synnytyksestä sen ei-synnyttäneen näkökulma "	Synnyttäjän ja ei-synnyttäneen näkökulma	Kokemuksia synnytyksestä eri näkökulmista		
"ja synnyttäjän sekä muiden näkökulmasta "				
"kokemuksia että mitä tunteita saattaa liikkua ei-synnyttäjän päässä ja miten siihen vaikuttaa se onko itse jo synnyttänyt vai onko se ensimmäinen synnytyskokemus ylipäätään "	Ei-synnyttäneen kokemuksia, tunteita ja miten vaikuttaa onko itse synnyttänyt			

<p>”vinkkejä siitä ja sellasta pohdintaa että kun oot hankkinut lapsia niin sen lapsen kaa sä et enää voi olla kaapissa, niin kuin mis-sään, et sille lapselle ei saa antaa sellasta viestiä ”</p>	<p>Lapsen etu: ”kaapista ulos tuleminen”</p>	<p>Avoimuus vähemmistöperheessä ja perheenä</p>	<p>Vähemmistöperheet</p> <p>Vuorovaikutustaitojen tukeminen ja vahvistaminen</p>	<p>Sateenkaariperheiden vuorovaikutustaidot</p>
<p>”miten kertoo ja miten kannattaa kertoa kaikille ihmisille et on tällanen perhe ja sille lapselle, miten puhua ihmisten kanssa avoimesti niistä ja mistä on hyviä kokemuksia ”</p>	<p>Esimerkkejä miten ottaa asioita puheeksi ja miten kertoa perheen rakenteesta</p>			
<p>”perus kasvu, kasvatus, kehitys ja terveystieteissä ne on ihan samanlaiset. Lapsen kehitys ei ole mitenkään erilaista”</p>	<p>Lapsen kasvatuksessa, kehityksessä ja terveystieteissä ei ole eroa</p>	<p>Lapsen psyykkisen kehityksen ja sukupuoliroolien määrättyminen</p>	<p>Tutkitun tiedon hyödyntäminen</p>	<p>Tutkittu tieto</p>
<p>”psykkistä kehitystä ja sukupuoliroolimallit”</p>	<p>Psyykinen kehitys</p> <p>Sukupuoliroolimallit</p>	<p>Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi</p>		
<p>”lyhyt tutkimuskatsaus siitä kun on tutkittu sateenkaariperheiden lasten hyvinvointia, jokinlaista tietoa tästä tehdystä tutkimuksesta niin se auttaa heitä vastaamaan niihin kysymyksiin”</p>	<p>Tutkittua tietoa sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista: auttaa perheitä vastaamaan kysymyksiin</p>			

"pitääkö olla erikseen parisuhdeasiaa sateenkaariperheille ja joillekin muille "	Sateenkaariperheille erikseen tietoa parisuhteeseen liittyen	Sukupuolineutraalisuuden huomioiminen	Sukupuolineutraalisuus	Sukupulineutraali lähestymistapa
"osattaisko ne artikkelit kirjoittaa vähän sensitiivisemmin että siinä huomioitais myös esim. Sateenkaariperheet"	Artikkeleiden kirjoitus tyyli sensitiivisempi	Sensitiivisempi kirjoitustyyli	Seksuaalisen monimuotoisuuden huomioiminen	
"Korvataan niitä sukupuolittuneita nimityksiä tällaisilla sukupuolineutraaleilla "	Sukupuolineutraalit ilmaukset			
"jos edes osa artikkeleista olis kirjoitettu sukupuolineutraalisti et puhutaan vaan vanhemmista, synnyttäjästä ja ei – synnyttäneestä vanhemmasta mutta moni sitten taas ikäänkuin erityisryhmiin kuuluvista huomais heti et siinä on otettu tällanen perheiden kirjo ja monimuotoisuus huomioon "	Tiedon soveltamisella huomioidaan laajemmat lukijakunnat Perheiden monimuotoisuuksien huomioiminen			
"jos on kirjoitettu sukupuolineutraalisti niin ehkä heterovanhemmatkin tajuu toisella tavalla sen, asiat on kuitenkin hirveen paljon universaaleja "	Asioiden universaalisuus			
"osa materiaalista joka on kirjoitettu isille soveltuu kaikille ei-synnyttäneille vanhemmille, eli sosiaalisille äidillekin "				

<p>"modernia otetta, omi- tuista jaottelua, et kyllähän nyt kaikkia vanhempia kiinnostaa jotenkin esim. Imetys "</p>	<p>Moderni ote Tiedon jaottele- mattomuus</p>				
<p>"vaikka parisuhdekysy- mykset ja seksuaalisuu- teen liittyvät kysymyk- set on varmaan täsmäl- leen samat riippumatta puolisoiden sukupuolis- ta. Sen tyyppistä tietoa että sitä on aika hanka- la omaksua, sillä tarvii kuitenkin sitä samais- tumispintaa jollain tavalla "</p>	<p>Parisuhteesta ja seksuaalisuudesta monipuolisemmin ja eri näkökulmis- ta tietoa, sillä tietoa hankala omaksua ilman samaistumispintaa</p>	<p>Sateenkaari- perheiden van- hempien pa- risuhde ja sek- suaalisuus</p>			
<p>"Esim. Seksuaalisuu- teen liittyvä osio on täysin heteroseksuaalis- ta näkökulmaa ja erityi- sesti yhdyntään liitty- vää. Sen lisäksi se on parisuhdeseksiä, syn- nyttäneillä ja lapsia saaneilla on muutakin seksuaalisuutta kuin parisuhdeseksuaalisuus. Se tieto on kyllä hyvin normatiivista mitä siellä on "</p>	<p>Tämän hetkinen tieto seksuaali- suudesta hyvin normatiivista</p>				
<p>"seksuaalisuudesta ja parisuhteesta, kaikkien vanhempien jaksami- sesta ja muusta oli perhemuoto sitten mikä tahansa "</p>	<p>Vanhempien jak- saminen perhe- muodosta riippu- matta</p>				